

Posudek bakalářské práce

Jméno studenta: Viktorija Jurijivna Ljubovenko

Název práce: Komentovaný překlad: BURKEMAN, Oliver. 2021. The clockwork universe: is free will an illusion?. The Guardian – Journal. The long read [online], 27.4. 2021.

<<https://www.theguardian.com/news/2021/apr/27/the-clockwork-universe-is-free-will-an-illusion>>

Části hodnocení	Počet bodů
A (1-5) ¹ Porozumění, významová správnost, přesnost a úplnost, koherence v překladu	2
B (1-5) ² Stylistická vhodnost: adekvátnost překladatelských řešení vůči originálu a funkci překladu, koheze, AČV	3
C (1-5) ² Technická stránka celé práce: Gramatika, pravopis Interpunkce, překlady Převod dat a jmen Bibliografické citace, poznámky pod čarou	1,5
D (1-5) ¹ Překladatelská analýza (aplikace teoretických vědomostí v rozboru a v překladu textu – souvztažnost komentáře a překladu) Argumentace a struktura komentáře včetně míry a vhodnosti příkladů řešení	2,5
E (1-5) ² Teoretická podloženost komentáře (kontrastivní lingvistika, translatologie) Zvládnutí tematiky textu a její reflexe ve výchozím a cílovém kulturním prostředí	2,5
Body celkem	11,5

Poznámky hodnotitele a témata k diskusi:

Překlad poměrně obtížného textu, který abstraktní filozofické téma prezentuje čtenářsky atraktivním publicisticko-esejistickým stylem.

Nejzdařilejší je promyšlený převod vulgarismů a hovorovosti. V případě substituce autorem záměrně ponechané pravopisné chyby (*there – skurvenej*) by se nabízelo nedokonalou stylizací „dotáhnout“ i deformací výrazu „jsi → si“ v téže větě. Chvályhodná je též finální redakce, překlepů a chyb v interpunkci je minimum.

Diplomantka na s. 29 deklaruje snahu vytvořit iluzionistický překlad – iluzi a čtenářský komfort však narušují četné lexikální i syntaktické kalky a jiné stylizační neobratnosti, z nichž některé zasahují do roviny sémantické, neboť zastírají smysl zamýšlený autorem:

klíčové pojmy a termíny

s. 20 *náhoda narození, když už, tak zrození*

s. 20 formulace *oceánem štěstí* mi evokuje spíše vnitřní pocit blaženosti (happiness) než vnější okolnosti implikované anglickým *ocean of luck*

přílišná nominálnost ztěžující porozumění celým větám – úseky by si zasloužily důsledněji „přeložit“, tj. přestavět, transformovat, modulovat, popřípadě odvážněji segmentovat

s. 8 vyjádřil *dlouholeté stanovisko v dávné debatě, která se mnohým jeví jako to nejpodstatnější ve „filozofii provozované z křesla“*

s. 10 *korespondentů z e-mailů Strawsona* (mj. není jasné, zda je S. příjemcem či odesilatelem)

s. 10 *Harris začal označovat své podcasty na téma svobodné vůle upozorněními varující posluchače...* („označovat upozorněními“?, též rozpadlá koheze, správně *varujícími*)

s. 12 *Těsně po půlnoci 1. srpna 1966 přijel Whitman – společenský a zjevně psychicky vyrovnaný 25letý bývalý příslušník americké námořní pěchoty – do bytu své matky...*

s. 13 *Lékaři skutečně provedli pitvu, která ukázala přítomnost pokročilého mozkového nádoru tlačícího na Whitmanovu amygdalu – část mozku zodpovědnou za reakci „bojuj nebo uteč“ ve chvíli, kdy pocítíte strach.*

AČV

s. 12 *Než Whitmana zabila policie, zemřelo 12 lidí a jeden další o několik let později podlehl následkům zranění.* (koherentněji: podlehl následkům zranění o několik let později)

s. 17 *Stejně jako všechno ostatní jsou i naše vědomá rozhodnutí články v kauzálním řetězci neuronových procesů a je jasné, že nějaká mozková aktivita musí předcházet okamžiku uvědomění.* (okamžiku uvědomění musí předcházet mozková aktivita)

neuzuální konstrukce

s. 10 *zasáhne stoupence ... jako náhlý záblesk*

s. 12 *naše chování vůči jiným* (lépe: vůči jiným lidem / vůči druhým)

s. 12 *abych zanechal nějaké vágní vysvětlení činů*

s. 18 *napsal Arthur Rimbaud v roce 1871 do dopisu*

s. 20 *jsme naprosto vystaveni silám* (lépe: vydání napospas)

s. 20 *vzkvétalo by i mnoho jiných pozitivních aspektů života*

nevhodná volba výrazu

s. 10 *Mám mentalitu vesnického hlupáka* (the village idiot, lépe obecní blb/blázen)

s. 16 *Zvažte například hypnózu.* (Consider hypnosis.) chvályhodná je určitě explicitace koherence přidáním výrazu například (větou začíná nový odstavec), ale celek nemá stejnou

ilokuční platnost jako anglická výpověď. Mohla by se diplomantka při obhajobě pokusit navrhnout adekvátnější překlad této věty?

s. 16 k diskusi dávám též překlad *outlandish claims* jako obskurní tvrzení...

přebírání slov z pohodlnosti bez přihlednutí k odlišným konotacím/frekvenci/úzu v češtině

s. 19 *může být terapeutické si udržet vzadu v hlavě myšlenku*

Vysloveně nepřesná je formulace *autorka rozsáhlých publikací* na s. 16 (who has written widely). I v tomto případě bych chtěl diplomantku požádat, aby se při obhajobě pokusila přijít s přílehavější verzí, případně svůj původní překlad zdůvodnila.

Gramatické a ryze formální nedostatky:

s. 11 chybějící čárka uzavírající vloženu větu vedlejší *ve kterém jste se zrovna nacházeli*

s. 29 *provézt segmentaci věty*, na téže straně větší množství překlepů

Komentář

Komentář zůstal místy obsahově nedotažený. V oddíle věnovaném syntaxi autorka reflektuje rematizační využití kurzívy v angličtině, nijak ale nekommentuje, proč kurzívu zachovala v češtině (která se řídí jinými slovoslednými principy), kde ji navíc v jednom případě přesunula na jiný větný člen (*are – pouze*).

První odstavec oddílu Lexikum vyznívá poněkud banálně, především pak chybí podstatná informace, že přítomnost formálnějších výrazů je vzhledem k tématu očekávatelná a jejich symbióza s prvky jazyka idiomatického a metaforického zcela odpovídá normám publicistického/esejistického stylu – nejde tedy o autorův idiolekt, jak by diplomantčiny formulace mohly naznačovat.

V komentáři není dále zmíněno, jak (by) překladatelka naložila s hypertextovými odkazy, na jejichž přítomnost v originále upozorňuje na s. 27-28. Rozhodnutí by samozřejmě souviselo s hypotetickou překladovou situací, jež v komentáři vůbec není nastíněna. Podobně by takové fiktivní zadání překladatelce pomohlo zdůvodnit řešení problematiky přechylování – takto se na s. 39 pouze dozvídáme, že „ženská příjmení se rozhodla přechylovat“.

Poněkud tajemně vyznívá zmínka o „prohození tématu a rématu originálu“ na s. 29, přiznám se, že ani po prostudování příkladů na s. 30 a 32 stále nevím, co tím měla diplomantka na mysli. I zde prosím diplomantku, aby se k připomínce vyjádřila.

Dále příliš nerozumím formulaci *Co se týče dvojteček, ty jsem většinou nechala stejné jako v originálu*. na s. 31. Je tím myšleno, že dvojtečky byly zachovány na stejném místě jako v originále?

Že nemá diplomantka češtinu zcela pod kontrolou, naznačují rovněž neuzuální spojení „postranní informace“ (s. 24 a 31), „hanebný smysl“ (s. 34), „abych zanechala myšlenku“ (s. 37, míněno zachovala, ponechala)

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji – v závislosti na průběhu obhajoby – hodnocení velmi dobře nebo dobře.

V Praze dne: 6. 9. 2023

Oponent práce: PhDr. David Mraček, Ph.D.

¹ 4 nebo 5 bodů znamená, že práce nemůže být doporučena k obhajobě

² 5 bodů znamená, že práce nemůže být doporučena k obhajobě